

Vəfatından sonra

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri həyati əhəmiyyət daşıyırdı. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanıstan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdaş olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışıqları vasitəsilə ədalətli və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin qorunub saxlanmasında böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda onun mövqeyi və göstərdiyi səylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbaycanlının həyatını yaxşılaşdırmış və Azərbaycanın XXI əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Corc BUŞ,
ABŞ prezidenti

* * *

Heydər Əliyev, həqiqətən, Rusiyanın böyük dostu idi, biz bunu hiss edirdik və çox qiymətləndiririk. Azərbaycan bütün bu illər ərzində MDB-nin az-az ölkələrindən biri idi ki, orada rusdilli məktəblər bağlanmamış, rus-dilli nəşrlərin sayı nəinki azalmamış, hətta Sovet İttifaqı dövründəkindən də çox olmuşdur...

O, böyük dövlət xadimi idi. Mübaliğəsiz demək olar ki, siyasət nəhəngi idi. Mən ona, sadəcə, böyük hörmətlə yanaşmışdım, mən ona məhəbbət bəsləyirdim. Bu, böyük itkidir.

Vladimir PUTİN,
Rusiya Federasiyasının prezidenti

* * *

Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun göstərdiyi cəsarəti, müdrikliyi və qətiyyəti yüksək qiymətləndirdim.

Arzu edirəm ki, Minsk qrupu həmsədrələrinin dəstəyi ilə onun səyləri davam etdirilsin və uğurla nəticələnsin.

Jak ŞİRAK,
Fransa prezidenti

* * *

Heydər Əliyevin simasında Azərbaycan Respublikası uzun illər ərzində ölkənin bütün həyatına dərinləndən nüfuz etmiş və Azərbaycanın tarixində əbədi yer tutmuş böyük dövlət xadimini itirmişdir. Onun adı ölkənin müstəqilliyinin bərqərar olmasında qazandığı tarixi nailiyyətlərlə daim bağlı olacaqdır

Gerhard ŞRÖDER,
Almaniya Federativ Respublikasının federal kansleri

* * *

Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoyduğu irs ilə fəxr edə bilər.

Onun prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxşılaşdırdı. Onun 1998-ci ilin iyulunda Britaniyaya uğurlu səfəri, xüsusilə də, iqamətgahında bizim görüşümüz yaxşı yadımdadır. O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoydu. Fəxr edirik ki, Britaniya şirkətləri tərəfindən qoyulan böyük sərmayələr vasitəsilə Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın gələcək tərəqqisinə töhfələr verir.

Toni BLEYER,
Böyük Britaniyanın baş naziri

Prezident Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqillik qazanmasının, ölkənin bugünkü inkişafının təməlini qurmaqla bərabər, regionda sülh və sabitliyin qorunması istiqamətində misilsiz xidmət göstərən əvəzolunmaz bir lider idi.

Dzūnitiro KOİDZUMİ,
Yaponiyanın baş naziri

* * *

Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına, ölkələrimiz arasındakı dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin inkişaf edərək möhkəmlənməsinə böyük töhfə vermiş Heydər Əliyevin dünyasını dəyişməsi, Azərbaycanda olduğu kimi, Türk ulusunda da dərin kədər yaratmışdır.

Uzaqgörən və istedadlı idarəçiliyi sayəsində Azərbaycanın hər sahədə inkişaf etməsini və bugünkü nüfuzlu mövqeyə çatmasını təmin edən Heydər Əliyevi şəxsən tanıdığımıza görə böyük şərəf və xoşbəxtlik hissləri keçirirəm.

Azərbaycanın əmin-amanlığı və çiçəklənməsi üçün göstərdiyi səylərlə yanaşı, Heydər Əliyev bütün Qafqaz bölgəsinin sülhün bərqərar olduğu bir məkana çevrilməsi istiqamətindəki fəaliyyəti ilə də daim xatırlanacaqdır.

Heydər Əliyevin dəyərli töhfələri ilə başlanmış müştərək layihələr dost və qardaş dövlətlərimizi bir-birinə daha da yaxınlaşdıraraq, ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin sarsılmaz təməllər üzərində qurulduğunu bir daha sübut etmişdir.

Əhməd Necdət SEZƏR,
Türkiyə Respublikasının prezidenti

* * *

Hazırda ölkələrimizin bəhrələndiyi dostluq münasibətləri Heydər Əliyevin qətiyyəti və liderliyinin irsidir. Buraya bizim terrorizmə qarşı mübarizədə sıx əməkdaşlığımız da daxildir. Heydər Əliyev öz davamlı töhfələri ilə Azərbaycanın uzunmüddətli iqtisadi firavanlığının əsasını qoydu. O, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həll olunması yolunda çox çalışdı. Birləşmiş Ştatlar onun qoyduğu bu möhkəm əsaslar üzərində əlaqələri inkişaf etdirməyi davam edəcək, Azərbaycanın suverenliyini, firavanlığını və demokratik inkişafını dəstəkləyəcəkdir.

Dik ÇEYİNİ,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının vitse-prezident.

* * *

Prezident Heydər Əliyevin vəfatı xəbəri məni dərinləndirdi. Beynəlxalq aləmdə tanınmış siyasətçi, Çin Xalq Respublikasına dostluq münasibəti bəsləyən, Çin xalqının qədim dostu olan cənab Heydər Əliyev Çin-Azərbaycan dostluq münasibətlərinin inkişafında böyük rol oynamışdır.

Xu SZINTAO,
Çin Xalq Respublikasının sədri

* * *

Prezident Heydər Əliyevin vəfatı barədə xəbəri kədər və təəssüf hissi ilə aldım. O, yenicə ayağa qalxan Azərbaycan Respublikasının sabitlik və tərəqqiyə qovuşmasında təsirli rol oynamış, gözəl Azərbaycan xalqının rifahı, asayışı naminə səy göstərmiş təcrübəli və məşhur siyasət xadimi olmuşdur.

Cənab Heydər Əliyevin regional sülh və dostluğa nail olunması, iki dost, qardaş ölkə olan İran İslam Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında əlaqələrin dərinləşdirilməsi yolunda xidmətləri heç vaxt xatirələrdən silinməyəcəkdir. Onun keçən il İran İslam Respublikasına çox səmərəli səfəri ölkələrimizin əlaqələrində dönüş nöqtəsi olmuşdur.

*Seyid Məhəmməd XATƏMİ,
İran İslam Respublikasının prezidenti.*

* * *

Heydər Əliyevin həyat yolu öz xalqına, regionda və bütün planetdə sülhə və sabitliyə xidmətin nümunəsidir. Onun cəmiyyətə naminə titanik zəhməti, fədakarlığı sayəsində Azərbaycan möhkəm, iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş və sabit dövlətə çevrilmişdir. O, ölkəmizin gəncləri üçün yol göstərən ulduz idi. Onun gənc nəsə qayğısı digər dövlətlərin liderləri üçün nümunə ola bilər. Azərbaycan skautlarının beynəlxalq tədbirlərdə fəal iştirakı, dünyanın müxtəlif ölkələrinin gənclərinin iştirakı ilə Sizin ölkənizdə skaut toplantılarının keçirilməsi, Avrasiya regionunun Avrasiya Skaut konfransının 2004-cü ildə Bakı şəhərində keçirilməsinə kömək göstərməsi bu qayğının parlaq nümunəsidir. Təsəffü deyildir ki, Azərbaycan Skautlar

Assosiasiyası sıralarında birləşən gənc vətəndaşlar "Heydər Əliyevin yolu ilə - həmişə irəli!" şüarını özlərinin devizi seçmişlər. Heydər Əliyevin nurlu xatirəsi insanların qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

*Yuri YEMİLİAN,
Avrasiya Regional Skaut Komitəsinin sədri.*

* * *

Rusiyanın böyük dostu, Sovet İttifaqının görkəmli siyasi xadimi, Azərbaycan Respublikasının böyük oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vaxtsız vəfatı xəbərini dərin kədər hissi ilə eşitdim.

Onun vəfatı ilə Rusiya öz sabiq müttəfiqini, Rusiya ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın dərinləşməsi və inkişafının möhkəm əqidəli və ardıcıl tərəfdarını itirdi.

Heydər Əlirza oğlu Əliyevin adı Azərbaycan Respublikasının yaradılması, onun dövlətçiliyinin və beynəlxalq aləmdə nüfuzunun möhkəmləndirilməsi tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaqdır.

*Boris QRIZLOV,
Rusiya Federasiyasının daxili işlər naziri.*

* * *

Biz Heydər Əliyevin ölkələrimiz arasında mehriban qonşuluq münasibətlərinin inkişafına töhfəsini, onun Azərbaycan Respublikasında sabitliyin möhkəmlənməsi və xalqın rifah halının yüksəldilməsi sahəsində fəaliyyətini yüksək qiymətləndiririk.

Heydər Əliyev Sovet İttifaqı hökumətində mədəniyyət və incəsənətin inkişafı məsələləri ilə məşğul olarkən onun göstərdiyi qayğıyı və diqqəti yaxşı xatırlayırıq.

*Mixail ŞVIDKOY,
Rusiya Federasiyasının mədəniyyət naziri.*

* * *

Şübhə yoxdur ki, Heydər Əliyevin adı vətəninizin tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaqdır. Onun bilavasitə dəstəyi sayəsində Rusiya ilə Azərbaycan arasında, Moskva vilayəti ilə ölkəniz arasında yeni münasibətlərin təşəkkülü və inkişafı üçün çox işlər görülmüşdür.

Azərbaycan xalqının şanlı oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevin nurlu xatirəsi qəlbimizdə əbədi yaşayacaqdır.

*Boris QROMOV,
Moskva vilayətinin qubernatoru, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı.*

Böyük hörmət və pərəstiş etdiyim Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vəfatı xəbəri məni dərinləndirib. Görkəmli siyasətçi, böyük insan və vətənpərvər, Azərbaycan xalqının layiqli oğlu həyatdan getmişdir. O, hörmətə və pərəstişə layiq uzun ömür yolu keçmiş, özünün xeyirxah əməlləri ilə doğma respublikasının tarixinə çoxlu işıqlı səhifələr yazmışdır. Heydər Əlirza oğlu son günlərində Azərbaycanın, öz xalqının taleyinə biganə olmamışdır. Onun nurlu adı, vətəni naminə gördüyü böyük işlər insanların yaddaşında əbədi yaşayacaqdır.

Aman TULEYEV,
Kemerovo vilayətinin qubernatoru.

* * *

Azərbaycan xalqı əvəzsiz itki vermişdir. İstedadlı siyasətçi, böyük islahatçı rəhbər, dərin biliyə və zəngin həyat təcrübəsinə malik insan həyatdan getmişdir.

Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasına, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunmasına, doğma Azərbaycanın tərəqqisinə, həqiqətən, misilsiz töhfə vermişdir.

Dmitri AYATSKOV,
Saratov vilayətinin qubernatoru.

* * *

Azərbaycanın görkəmli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vaxtsız vəfatı ilə əlaqədar ən səmimi başsağlığımı qəbul edin. Azərbaycanın müasir tarixi, ölkədə aparılan siyasi və iqtisadi dəyişikliklər Heydər Əliyevin adı ilə qırılmaz surətdə bağlıdır. Onun siyasi müdriyyəti, iradəsi, uzaqgörənliyi və vətəninə hədsiz sədaqəti insanların xoş xatirəsində əbədi qalacaqdır.

Eduard ROSSEL,
Sverdlovsk vilayətinin qubernatoru.

* * *

Azərbaycan xalqına ağır itki üz vermişdir və biz onunla birlikdə kədərlənirik. Görkəmli siyasi xadim, çox dərin zəkaya və heyranedicə cazibə qüvvəsinə malik insan həyatdan getdi.

Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan NAZARBAYEV,
Qazaxıstan Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əliyevin adı doğma torpaqla qırılmaz surətdə bağlıdır. Müstəqil və suveren Azərbaycanın çiçəklənməsi və tərəqqisi, ölkədə ictimai-siyasi vəziyyətin sabitləşməsi və regionda yorulmadan möhkəm sülh axtarışı Heydər Əlirza oğluna bütün dünyada yüksək nüfuz və səmimi hörmət qazandırmışdır. Onun işləri və xidmətləri qədirbilən Azərbaycan xalqının və bütün xoşməramlı insanların xatirəsində əbədi yaşayacaqdır.

Emoməli RƏHMƏNOV,
Tacikistan Respublikasının prezidenti.

* * *

Qırğızıstanda Heydər Əlirza oğlunu müstəqil Azərbaycanın təşəkkülünə və inkişafına misilsiz töhfə vermiş görkəmli dövlət xadimi, dünyamiqyaslı siyasətçi kimi yaxşı tanıyırdılar.

Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası müstəqil inkişaf yolunda böyük uğurlar qazanmış, dünya birliyinin tanınmış və hörmətli üzvü olmuşdur. Heydər Əlirza oğlu özünün bütün istedad və müdriyyəti, Vətənə məhəbbətini, əməksevərliyini və fədakarlığını Azərbaycanın tərəqqisi işinə həsr etmişdir.

Heydər Əlirza oğlu bizim xatirəmizdə bütün ömrünü öz Vətəninə xidmətə həsr etmiş görkəmli siyasətçi kimi, Azərbaycan xalqının sədaqətli oğlu kimi qalacaqdır.

Əsgər AKAYEV,
Qırğızıstan Respublikasının prezidenti.

* * *

Hörmətli siyasətçi və dövlət xadimi kimi Heydər Əliyevin adı və nüfuzu Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq birlikdə qazandığı layiqli yerlə qırılmaz surətdə bağlı olacaqdır.

Biz müasir beynəlxalq gerçəklik şəraitində Bolqarıstan-Azərbaycan dostluq münasibətlərinin inkişafına və möhkəmlənməsinə Heydər Əliyevin böyük şəxsi töhfəsini yüksək qiymətləndiririk.

Georgi PIRVANOV,
Bolqarıstan Respublikasının prezidenti.

* * *

Azərbaycanın müstəqilliyinin təşəkkülündə və möhkəmlənməsində, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun yüksəlməsində, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafında və genişlənməsində Heydər Əliyevin tarixi rolu misilsizdir.

Əvəzolunmaz və ağır itki ilə əlaqədar Sizin üçün və bütün Azərbaycan xalqı üçün bu çətin gündə Özbəkistan xalqı adından və şəxsən öz adımdan ən dərin hüznə və başsağlığı vermək və dərdinizə şərik çıxdığımızı bildirmək istəyirəm.

İslam KƏRİMOV,
Özbəkistan Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əliyevin həyatdan getməsi onu tanıyanların, sevənlərin, ona hörmət edənlərin hamısının qəlbini ağrıtmışdır. O, bütün həyatını doğma xalqına, öz ana Vətəninə fədakarcasına xidmətə həsr etmişdir.

Moldova Respublikasında Heydər Əliyevi həmişə böyük vətənpərvər kimi, ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi uğrunda, Avropada və bütün dünyada demokratiya idealları uğrunda, sabitliyin və təhlükəsizliyin qorunub saxlanması uğrunda mübariz kimi tanımış və qiymətləndirmişlər.

Vladimir VORONİN,
Moldova Respublikasının prezidenti.

* * *

Qardaş və dost Azərbaycanın firavanlıq və sabitlik şəraitində yaşayan bir ölkə olması üçün böyük xidmətlər göstərən mərhum Heydər Əliyevin müdrik rəhbərliyi türk dünyası, bütün beynəlxalq birlik tərəfindən təqdirlə qarşılır.

Azərbaycanın yetirdiyi böyük dövlət adamı Heydər Əliyev ölkələrimiz arasında müştərək tarix və mədəniyyətə əsaslanan əlaqələrin inkişafına və bununla da qardaşlıq və dostluğumuzun möhkəmlənməsinə böyük töhfə vermişdir.

Bülənd ARINÇ,
Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri

* * *

Heydər Əlirza oğlu Əliyevin bütün həyat yolu Vətənə və xalqa fədakarcasına xidmətə həsr edilmişdir. Onun dövlət müdrikliyi və uzaqgörənliyi Qafqazda sülh yaratmağa və bu bərəkətli torpaqlara müharibənin bir daha gəlməyəcəyinə inanmağa imkan verdi.

O, Azərbaycan xalqının böyük oğlu və görkəmli prezident kimi qəlbimizdə həmişəlik qalacaqdır. Respublikada sabitlik və müstəqil Azərbaycanın tərəqqiyə doğru yolunun başlanması məhz onun adı ilə bağlıdır.

Bu itki bütün Müstəqil Dövlətlər Birliyi üçün, keçmiş ümumi vətənimizdə - Sovet İttifaqında doğulub, boya-başa çatmış insanlar üçün də itkidir. Sovet İttifaqının rəhbərlərindən biri kimi, o, burada məskunlaşmış xalqların həyatının yaxşılaşması üçün çox qüvvə sərf etmişdir.

Vladimir RUŞAYLO,
Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının katibi.

* * *

Suveren dövlətlər kimi Ukrayna ilə Azərbaycan arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmlənməsi naminə Prezident Heydər Əliyevin yorulmadan çəkdiyi zəhməti və göstərdiyi müdrik dəstəyi Ukraynada xatırlayır və yüksək qiymətləndirirlər. Bu münasibətlər, həqiqətən, Ukrayna və Azərbaycan xalqlarının mənafelərinə xidmət edir.

Vladimir LİTVİN,
Ukrayna Ali Radasının sədri.

* * *

Biz Azərbaycan Respublikası prezidentinin həm öz ölkəsinin xalqı üçün, həm də başqa xalqlar üçün gördüyü bütün işləri heç zaman unutmayacağıq. Heydər Əlirza oğlu görkəmli dövlət xadimi və siyasi xadim olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının suveren dövlət kimi təşəkkül tapması həmişə Onun adı ilə bağlı olacaqdır.

Heydər Əlirza oğlunun nurlu obrazı qəlbimizdə həmişəlik qalacaqdır.

Yuri LUJKOV,
Moskvanın meri

* * *

Özünün bütün qüvvə və biliyini müstəqil Azərbaycan dövlətinin təşəkkülü işinə həsr etmiş görkəmli dövlət xadimi və siyasi xadim həyatdan getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlirza oğlunun dövləti fəaliyyəti dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında xidmətlə bağlı olmuşdur. Burada o, Azərbaycan DTK-nın əməliyyat işçisindən rəhbərinədək layiqli bir yol seçmişdir.

Heydər Əlirza oğluna xas olan yüksək siyasi və işgüzar keyfiyyətlər, səmimilik və insanlara qarşı həssaslıq ona təkə Vətəninə deyil, çox-çox uzaqlarda da dərin hörmət qazandırmışdır.

Nikolay PATRUŞEV,
MDB-nin üzvü olan dövlətlərin Təhlükəsizlik Orqanları Rəhbərləri Şurasının sədri, ordu generalı.

* * *

Heydər Əlirza oğlunun bütün həyatı aramsız qələbələr və nailiyyətlərdən ibarət olmuşdur. O, qeyri-adi bacarığa və fitri müdrikiyə malik olaraq, bütün şüurlu həyatını vətənə xidmətə həsr etmişdir. Müstəqil Azərbaycan üçün ağır vaxtlarda Heydər Əlirza oğlu Əliyev Vətənin gələcəyinə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürdü və qısa tarixi müddətdə xalqına sülh və əmin-amanlığı, dövlətə yeniləşməni, sabitliyi və inkişafı təmin etdi. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq nüfuzunun yüksəlməsinə, Müstəqil dövlətlər Birliyinin möhkəmlənməsinə və təşəkkülünə onun töhfəsi misilsizdir. Heydər Əlirza oğlu Əliyevin adı və işi milyonlarla insanın taleyində parlaq iz buraxmış, Azərbaycanın və Müstəqil Dövlətlər Birliyinin tarixinə həmişəlik yazılmışdır.

Tale mənə Prezident Heydər Əliyev ilə dəfələrlə şəxsən ünsiyyətdə olmaq imkanı bəxş etmişdir. Bu görüşlər barədə, müdrik siyasətçi, istedadlı rəhbər və gözəl insan Heydər Əlirza oğlu Əliyev haqqında işıqlı xatirələr qəlbimdə həmişəlik qalacaqdır.

Yuri YAROV,
Müstəqil Dövlətlər Birliyi İcraiyyə Komitəsinin sədri - icraçı katibi.

* * *

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatda, siyasətdə, sosial problemlərin həllində qazandığı nailiyyətlər Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlunun adı ilə bağlıdır. Onun siyasi iradəsi, qətiyyəti və məqsədyönlülüyü, öz ölkəsinə və xalqına çox böyük məhəbbəti sayəsində Azərbaycanda demokratiya, sabitlik və sülh bərqərar olmuşdur.

Heydər Əlirza oğlu Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin siyasi və iqtisadi inteqrasiyasına misilsiz töhfə vermiş, MDB-nin Parlamentlərarası Assambleyasını yaratmaq ideyasını birincilər sırasında dəstəkləmişdi, onun işinə fəal və əməli surətdə kömək göstərirdi.

MDB Parlamentlərarası Assambleyasının üzvləri, Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin deputatları onun prinsipial mövqeyini, müdrikliyini və siyasi duyumunu, islahatların aparılmasına, ümumi hüquqi məkan yaradılmasına köməyini yüksək qiymətləndirirdilər. O, bizim xatirəmizdə dünya miqyaslı dövlət xadimi və siyasi xadim, bütün həyatını öz Vətəninə, öz xalqına həsr etmiş müdrik və zəngin təcrübəli ölkə rəhbəri kimi qalacaqdır.

Mixail KROTOV,
MDB Parlamentlərarası Assambleya Şurasının baş katibi.
Akif CƏFƏROV,
baş katibin müavini.

* * *

Mərhum Heydər Əliyevin müdrik və uzaqgörən idarəçiliyi sayəsində Azərbaycan bu gün xarici siyasətində etibar və sabitlik amili kimi çıxış edən, iqtisadi inkişaf və sosial rifah yolunda möhkəm addımlarla irəliləyən, beynəlxalq birliyin nüfuzlu bir üzvü kimi etibarlı mövqeyini gündən-günə təmin etməkdə olan ölkədir. Azərbaycanın bu gün yürütdüyü uğurlu və tarazlaşdırılmış xarici siyasətinin memarı olan Heydər Əliyevi itirməyimiz tarixi və mədəni tellərlə bir-birinə bağlanmış olan xalqlarımızı dərinlən kədərləndirmişdir.

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı qarşılıqlı dostluğa və əməkdaşlığa əsaslanan münasibətlərin bugünkü yüksək səviyyəyə çatmasında mərhum Heydər Əliyevin səyləri hər zaman xatırlanacaqdır.

Abdulla GÜL,
Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri və baş nazirin müavini.

* * *

Sovet epoxasının və müstəqil Azərbaycanın görkəmli dövlət, siyasi və ictimai xadiminin, ölkənin danılmaz və olduqca nüfuzlu liderinin - bütün Azərbaycan xalqının mənafeələrini uca tutaraq, ölkəyə otuz ildən artıq bir dövrdə inamla rəhbərlik etmiş liderin vəfatı ilə əlaqədar dərin hüzn keçirirəm.

Rusiya üçün Heydər Əlirza oğlu Əliyev tarixə XXI əsrdə hərtərəfli Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin, iki dövlətin strateji tərəfdaşlığının möhkəmlənməsinin əqidəli və fəal tərəfdarı kimi daxil olmuşdur.

Vyaçeslav TRUBNIKOV,
Rusiya Federasiyası xarici işlər nazirinin birinci müavini,
Rusiya Federasiyası prezidentinin MDB-nin üzvü olan dövlətlərdə
federal nazir dərəcəsinə xüsusi nümayəndəsi, ordu generalı.

* * *

Həyatdan elə bir insan getdi ki, onun çoxşaxəli fəaliyyəti öz ölkəsinin və xalqının rifahının yüksəldilməsinə yönəldilmişdi, onun sayəsində Azərbaycanda sülh və həmrəylik bərqərar olmuşdur, dövlətçilik möhkəmlənmiş və yeni inkişaf tapmış, iqtisadi sahədə mühüm islahatlar aparmışdır.

Dağıstanlılar Heydər Əlirza oğlunu yaxşı tanıyırlar və onun Dağıstana xoş münasibətini həmişə xatırlayacaqlar, çünki onun bu münasibəti sayəsində xalqlarımız arasında dostluq və mehriban qonşuluq ənənələri yaranmışdır və uzun illərdən bəri mövcuddur. Onun adı xatirəmizdə həmişəlik qalacaqdır.

Məhəmmədəli MƏHƏMMƏDOV,
Dağıstan Respublikası Dövlət Şurasının sədri.

* * *

Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin siyasi həyatında Heydər Əlirza oğlunun oynadığı rolu lazımcına qiymətləndirmək çətindir.

Müdrək siyasətçi olaraq o, ən mürəkkəb vəziyyətdə konstruktiv qərarlar tapmağı bacarırdı. Təkcə Azərbaycan deyil, həm də postsovet məkanının bütün ölkələri nüfuzlu dövlət liderini itirdilər.

Heydər Əlirza oğlunun vəfatı Tatarıstan Respublikası sakinlərinin ürəyini göynətdi. Biz itkinin acısını qardaş Azərbaycan xalqı ilə bölüşürük və Azərbaycan Respublikasına sülh və tərəqqi arzulayırıq. Bu, bütün ömrünü öz xalqının xoşbəxtliyinə və firavanlığına həsr etmiş o gözəl insana ən yaxşı abidə olacaqdır.

Mintimer ŞAYMIYEV,
Tatarıstan Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əlirza oğlu böyük siyasətçi, dahi dövlət rəhbəri və vətənpərvər, gözəl, istedadlı insan kimi məşhur idi. Sovet dövlətinin, sonralar MDB-nin və Azərbaycan Respublikasının tarixinin bir çox parlaq və əhəmiyyətli səhifələri onun adı ilə bağlıdır.

Heydər Əlirza oğlu Əliyevin nurlu xatirəsi qəlbimizdə həmişəlik qalacaqdır.

Murtuza RƏHİMOV,
Başqırdıstan Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əlirza oğlu qeyri-adi, genişmiqyaslı insan, ən görkəmli siyasətçilərdən biri idi. O, prinsipiallığı, yüksək vətəndaş mövqeyi, siyasi müdrəkliyi, cəsarətliliyi və son dərəcə alicənablığı ilə həmişə fərqlənirdi. Bu keyfiyyətlər onu hətta yaxından tanımayan adamlarda da ona daim hörmət hissi doğururdu. Dərdinizi azalda biləcək sözlər tapmaq çətindir. Bu, ağır və əvəzsiz itkidir.

Murad ZYAZIKOV,
İnquşetiya Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycanın və keçmiş SSRİ-nin sosial-iqtisadi və mədəni həyatına, həqiqətən, tarixi töhfə vermişdir. Rusiyanın və Azərbaycanın mehriban qonşuluq və qarşılıqlı surətdə faydalı münasibətlərinin yeni tarixi şəraitdə bərpasında onun rolunu, bütün Rusiyada olduğu kimi, Osetiya-Alaniyada da yüksək qiymətləndirirlər.

Ən məsul qərarların qəbulu zamanı onun ölçüb-biçilmiş mövqeyi Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin möhkəmlənməsinə, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin təkmilləşməsinə kömək edirdi.

Aleksandr DZASOXOV,
Şimali Osetiya-Alaniya Respublikasının prezidenti.

* * *

Heydər Əliyevin vəfatı Rusiya və Azərbaycanın qardaşlıq münasibətlərini əziz tutanların hamısı üçün ağır zərbədir. Heydər Əlirza oğlu bu münasibətlərin inkişafına çox böyük töhfə vermişdir.

Bütün postsovet məkanında müasir siyasətçilərin bütöv bir nəslinin yetişdirilməsində Heydər Əlirza oğlunun xidməti misilsizdir. Dünya səviyyəli görkəmli dövlət xadimi kimi Heydər Əlirza oğlu ilə şəxsi görüşlərimlə bağlı xatirələri qəlbimdə həmişəlik saxlayacağam.

Kalmıkiya Respublikasının xalqı və rəhbərliyi bu itki ilə əlaqədar Azərbaycan xalqının kədərinə şərik çıxır və əmin olduqlarını bildirirlər ki, doğma ölkəsinin tərəqqisinə çalışmış Heydər Əlirza oğlu Əliyevin işi davam etdiriləcəkdir.

Kirsan İLYUMJİNOV,
Kalmıkiya Respublikasının prezidenti, FİDE-nin prezidenti.

* * *

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vəfatı xəbəri məni sarsıtdı. Həqiqi milli lider olaraq, o, Azərbaycan xalqının, bütün dünya birliyinin layiqli hörmətini qazanmışdı. Rusiyanın və Azərbaycanın dostluq, tərəfdaşlıq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə və inkişafına onun verdiyi töhfəni qiymətləndirmək çətindir.

Bu güclü və cəsur insanı tanıyanların hamısı onun nurlu xatirəsini qəlbində saxlayacaqdır.

Boris YELTSİN,
Rusiya Federasiyasının sabiq prezidenti.

* * *

Sovet İttifaqının dağılmasından sonra Azərbaycanın tam müstəqilliyi qovuşmasında çox böyük xidmətləri olan hörmətli Heydər Əliyevin vəfatı həm ölkəmiz, həm bütün dünya üçün böyük itkidir. Hörmətli Heydər Əliyevin dediyi kimi, bir millət, iki ayrı dövlətdir.

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dərin kökləri olan tarixi və mədəni bağlar vardır. Hörmətli Əliyev tarixdən gələn bu bağların yenidən canlandırılması və Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin inkişafı üçün fəvqəladə səylər göstərmişdir.

Təkcə Azərbaycanda yox, bütün Qafqazda sülh və demokratiyanın inkişafında xidmətləri olan hörmətli Heydər Əliyev heç vaxt unudulmayacaqdır. İnanıram ki, hörmətli Heydər Əliyevin dəyəri ölkəsində, bölgədə və hətta dünyada günü-gündən daha yaxşı anlaşılacaqdır.

Bülənd ECEVİT,
Demokratik Sol Partiyasının sədri.

* * *

Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanda sabitlik yaradılmasında cənab Heydər Əliyevin rolu yaxşı məlumdur. Onun güclü liderliyi sayəsində Azərbaycan dünya dövlətləri arasında öz mövqeyini təsdiq edə bildi. O, həm də iqtisadi inkişaf və sərmayələr üçün yeni imkanlar açılması işinə töhfə verdi. Mən ümidvaram ki, cənab Heydər Əliyevin irsi firavan və demokratik Azərbaycan qurulması üçün möhkəm əsas olacaq, bu irsdən ölkənin xalqı bəhrələnəcəkdir.

Jan LEMYER,
Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının prezidenti.

* * *

Heydər Əliyevin əfsanəvi yorulmaz iş qabiliyyəti var idi, amma təəssüf ki, həyatdan getdi. O, Azərbaycanın müstəqilliyini qüvvətləndirən və ölkənin Avropa ilə, xüsusən Avropa Şurası ilə əlaqələrini möhkəmləndirən şəxsiyyət kimi həmişə yadda qalacaqdır.

Piter ŞİDER,
Avropa Şurası Parlament Assambleyasının sədri.

* * *

Prezident Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın dünyanın demokratik dövlətlər ailəsinə birləşmək mövqeyinin təşəbbüskarı oldu. Bizim institut bu mövqe ilə həmfikiridir. Biz onun Milli Demokratiya İnstitutuna və Bakıya gəlmiş hər bir üzvümüzdə göstərdiyi diqqətli və mehriban münasibətinə hörmətlə yanaşırıq. Onun həyat yolu daim xatirələrdə yaşayacaqdır.

Səfir Nelson LEDSKİ,
ABŞ Milli Demokratiya İnstitutunun Avrasiya üzrə regional direktoru.

* * *

Öz xalqının böyük oğlu, XX yüzilliyin ən parlaq siyasi xadimlərindən biri, müdrik və uzaqgörən bir insan həyatdan getmişdir.

Bu, təkcə onun sədaqətlə xidmət etdiyi Azərbaycan və Azərbaycan xalqı üçün deyil, həm də bütün beynəlxalq birlik üçün əvəzsiz itkidir.

Sergey ORCONİKİDZE,
BMT baş katibinin müavini, BMT-nin Cenevrə bölməsinin baş direktoru.

* * *

Son illər Heydər Əliyevlə bir neçə dəfə görüşmək şərəfinə nail olmuşam. Heydər Əliyev, onu tanıyanların hamısı kimi, mənim də xatirəmdə təkcə var qüvvəsini öz ölkəsinin və Azərbaycan xalqının rifahına həsr etmiş bir dövlət xadimi kimi deyil, həm də yeni ideyalara və dialoqa həmişə hazır olmaqla, öz əqidəsinə sadıq qalan prinsipial bir insan kimi yaşayacaqdır.

Canni BUKİKKİO,
Hüquqi Demokratiya üzrə Avropa Komissiyasının katibi.

* * *

Heydər Əliyev bizim yaddaşımızda Azərbaycan xalqının ləyaqətli, bütün həyatını ölkəsinin inkişafına və çiçəklənməsinə həsr etmiş oğlu kimi qalacaqdır. Son on ildə Azərbaycandakı demokratik dəyişikliklər məhz onun adı ilə bağlıdır və o, haqlı olaraq müasir Azərbaycanın memarı hesab edilir.

Heydər Əliyev öz ölkəsinin hüdudlarından kənar, beynəlxalq aləmdə də böyük nüfuz və hörmət sahibi olan parlaq siyasətçi kimi tanınmışdır.

Biz Bolqarıstan xalqının böyük dostunun həyatdan getməsinə səmimi qəlbdən kədərlənirik.

Sergey STANİŞEV,
Bolqarıstan Sosialist Partiyası Ali Şurasının sədri.

* * *

Heydər Əliyev haqlı olaraq öz xalqının milli qəhrəmanı kimi tanınmışdır. Onun adı dünya tarixinə də həmişəlik yazılacaqdır. O, müdrikliyi, prinsipiallığı, gözəl insani keyfiyyətləri ilə fərqlənirdi. O, Azərbaycana epoxaların ayırıcında başçılıq edərək, kəşmə-kəşli, çox çətin illərdə Vətən qarşısında öz borcunu şərəflə yerinə yetirdi.

L. SLUTSKİ,
RF Dövlət Dumasının Beynəlxalq məsələlər komitəsi sədrinin müavini.

* * *

Adını uşaqlıq illərindən bildiyin insan haqqında keçmiş zamanda danışmaq çətindir və ürək ağrıdır. Ömrünün uzun illərini ümumi Vətənimizə xidmət etmiş Sovet İttifaqının görkəmli dövlət xadimi Azərbaycana çətin vaxtlarda başçılıq etmişdir.

Bəzi siyasətçilərə ağıl-zəka ilə, digərlərinə qəlbən səs verirlər. Azərbaycan xalqı Heydər Əlirza oğlunu həm ağıl-zəka ilə, həm də qəlbən seçmişdi. Öz Vətəninə hədsiz sadıq olan Heydər Əlirza oğlu özünü tamamilə və bütünlüklə Azərbaycana həsr etmiş və Azərbaycanın ulduzunun dünya səmasında parlaması üçün hər şeyi etmişdir. Şübhə yoxdur ki, onun başladığı və nəzərdə tutduğu bütün işlər həyata keçəcəkdir.

Heydər Əlirza oğlu siyasi konyunkturayı bir kənara ataraq, Azərbaycan-Rusiya münasibətlerini uzunmüddətli strateji təməl üzərində qurmuş, xalqlarımız arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə böyük töhfə vermişdir.

Sergey STEPAŞİN,

Rusiya Federasiyası Hesablama Palatasının sədri.

* * *

Heydər Əliyevin vəfatı barədə kədərli xəbər bütün dağistanlıların qəlbini dərinədən göynətdi. Görkəmli dövlət xadimi, müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, beynəlxalq aləmdə tanınmış lider və siyasətçi Heydər Əliyevin vəfatı təkcə Azərbaycan və Qafqaz üçün deyil, bütün dünya birliyi; üçün də əvəzsiz itkidir. Öz həyatı və misilsiz çoxşaxəli fəaliyyəti ilə Azərbaycanın bugünkü və gələcək tərəqqisinə yol açan Heydər Əliyevin nurlu siması və adı qədirbilən nəsillərin xatirəsində həmişəlik qalacaq və tarixdə ən fəxri yeri tutacaqdır. Öz qonşuları azərbaycanlıların bütün dərd-qəmini həmişə ürəkəğrısı ilə qarşılayan dağistanlılar bu ağır itkinin kədərinə şərikdirlər.

Xizri ŞİXSƏİDOV,
Dağıstan hökumətinin sədri.

* * *

Biz, həqiqətən, Böyük İnsanı, Qoca Qafqazın məğrur oğlunu itirdik Heydər Əlirza oğlu azərbaycanlıların, qafqazlıların və bütün xoşməramlı insanların xatirəsində şərəf, vətənpərvərlik, öz Vətəninə və xalqına məhəbbət rəmzi kimi qalacaqdır.

Q. MAXAÇOV,
Rusiya Dövlət Dumasının deputatı.

* * *

Heydər Əliyevin bütün həyat yolu xalqa fədakarcasına xidmətə parlaq nümunədir. Onun yüksək insani keyfiyyətləri, peşəkarlığı, ölkələrimizin əməkdaşlığının, dövlətlərimizin xalqlarının qarşılıqlı anlaşmasının dərinləşməsi sahəsində yorulmadan göstərdiyi fəaliyyət Rusiyada həmişə böyük rəğbət və minnətdarlıq hissələri doğururdu.

Aleksandr TORŞİN,
RF Federal Məclisinin Federasiya Şurası sədrinin müavini.

* * *

Azərbaycan xalqına üz vermiş əvəzsiz itki - bütün dünyada tanınmış görkəmli siyasi xadim Heydər Əliyevin həyatdan getməsi ilə əlaqədar şəxsən öz adımdan və sıralarımda Rusiya və xarici ölkələrin hüquqşünaslarını birləşdirən Beynəlxalq Hüquqşünaslar İttifaqı və Rusiya Hüquqşünaslar İttifaqı adından başsağlığı verirəm. Heydər Əliyev ilə Moskvada və Bakıda keçirdiyimiz görüşlərdən və söhbətlərdən aldığım unudulmaz təəssürat xatirəmdə həmişəlik qalacaqdır.

A. TREBKOV,
Beynəlxalq Hüquqşünaslar İttifaqının sədri, Rusiya Hüquqşünaslar İttifaqının prezidenti.

* * *

Mərhum Heydər Əliyevin bacarıqlı və geniş üfüqlü rəhbərliyi sayəsində indi Azərbaycan xarici siyasətdə sabitlik amili olaraq çıxış edən, iqtisadi inkişafını sürətlə davam etdirən, beynəlxalq birlikdəki nüfuzlu mövqeyini getdikcə möhkəmlətməkdə olan ölkəyə çevrilmişdir. Ölkənizdəki ictimai rifah və əmin-amanlığın memarı olan hörmətli Heydər Əliyevi itirməyimiz Türkiyə cəmiyyəti üçün də dərin kədər olmuşdur.

Ölkələrimiz arasında mövcud olan qarşılıqlı sevgi, hörmət və qardaşlığa söykənən münasibətlərimiz, əsasən, mərhum Heydər Əliyevin əsəri kimi xatırlanacaqdır.

Əbdülqədir AKSU,
Türkiyə Respublikasının daxili işlər naziri.

* * *

Əlbəttə, Heydər Əliyev bütün dünyanın yaddaşında yeni müstəqillik qazanmış Azərbaycan Respublikasının vətəndaş müharibəsindən və parçalanmadan xilas etmiş, neft sektoruna xarici sərmayə qoyuluşu üçün Azərbaycanın qapılarını açmış və beləliklə, öz ölkəsinin davamlı sosial-iqtisadi inkişafı üçün əlverişli şərait yaratmış adam kimi qalacaqdır.

Heydər Əliyevin sabit, iqtisadi cəhətdən sağlam, sosial cəhətdən ədalətli və siyasi cəhətdən plüralist cəmiyyət qurmaq siyasətinin davamı onun üçün ən böyük abidədir.

*Antonius U. De VRİS,
Avropa Komissiyasının Azərbaycan Respublikasındakı xüsusi elçisi.*

* * *

Böyük dövlət xadimi, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, möhtərəm Heydər Əliyevin əbədiyyətə qovuşması xəbərini eşidəndə dərin sarsıntı və üzüntü keçirdim.

Doğma Azərbaycanımızın çiçəklənməsi və tərəqqisi, ölkədə ictimai-siyasi vəziyyətin sabitləşməsi böyük Heydər Əliyevə bütün dünyada əbədi şöhrət qazandırmışdır.

*Dağıstan TURANLI,
Türkiyənin "DNTHolding " şirkətinin prezidenti.*

* * *

Mən mərhum Prezident Heydər Əliyevin qonağı kimi Azərbaycana rəsmi səfər etmişdim. Onun əzab çəkən və acınacaqlı vəziyyətdə yaşayan qaçqınları sevərək, onlara qayğı ilə xidmət etdiyini lap yaxından gördüm. Mən həm də Azərbaycanın yenidən qurulması üçün atılan addımları gördüm.

Heydər Əliyev əvvəl Sovet İttifaqı rəhbərliyində olarkən, sonra isə müstəqillik zamanı xalqına uzun müddət xidmət etmişdir. O, daim minnətdarlıqla xatırlanacaqdır.

*Faruq Əhməd Xan LEQARİ,
Pakistan İslam Respublikasının keçmiş prezidenti.*

Mənbə: “Böyük insan haqqında.” – Bakı, “Azərbaycan”, 2004. Səh.46-74.